

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBĖS ĮMONIŲ ĮSTATYMO NR. I-722 4, 7, 10 IR 11
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIII-P-3691 (TAP-21-753) (TAIS
NR. 21-24540(2))**

2021-06-16 Nr. NV-1398

Vilnius

Rengėjas: Ekonomikos ir inovacijų ministerija.

Tikslas: pateikti Seimui išvadą dėl Seimo nario S. Gentvilo inicijuoto Valstybės ir savivaldybių įmonių įstatymo pakeitimo projekto, kuriuo, siekiant praplėsti įmonės valdybos funkcijas pagal akcinių bendrovių valdysenos principus, be kita ko, siūloma:

- atsisakyti nuostatos, kad įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija tvirtina įmonės veiklos strategiją, perduodant strategijos tvirtinimo funkciją įmonės valdybai;
- nustatyti, kad įmonės vadovas negali būti valdybos pirmininku;
- numatyti, kad valdyba: nustato pareigybes, į kurias darbuotojai priimami konkurso tvarka, priima sprendimus dėl įmonės filialų steigimo jų nuostatų bei valdymo organų, renka ir atšaukia bendrovės vadovą, nustato jo atlyginimą, kitas darbo sutarties sąlygas.

Esama situacija: galiojančiame Įstatyme nustatyta: įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija tvirtina įmonės veiklos strategiją; įmonės vadovas gali būti valdybos nariu. Valdybai vadovauja valdybos pirmininkas, kurį iš savo narių renka valdyba; įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija renka ir atšaukia įmonės vadovą, nustato jo atlyginimą, kitas darbo sutarties sąlygas, tvirtina pareiginius nuostatus.

Esmė: nepritarti Įstatymo projektui dėl šių priežasčių:

- Įstatyme nustatyta, kad valstybės įmonė nuosavybės teise priklauso valstybei, o savivaldybės įmonė nuosavybės teise priklauso savivaldybei, taip pat nustatyta, kad valstybės įmonės ir savivaldybės įmonės tikslas – teikti viešąsias paslaugas, gaminti produkciją ir vykdyti kitą veiklą, siekiant tenkinti viešuosius interesus. Valstybės įmonės savininko teises ir pareigas valstybė įgyvendina per Vyriausybės įgaliotą valstybės instituciją, o savivaldybės savivaldybės įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendina per savivaldybės vykdomąją instituciją. Todėl manytina, kad įmonės veiklos strategiją turi tvirtinti institucija, kuri pagal Įstatymą įgyvendina atitinkamai valstybės ar savivaldybės, kaip savininkės, teises ir pareigas;
- nėra pateikta argumentų, kodėl turėtų būti išbraukta nuostata, kad valdybos nariu gali būti skiriamas įmonės vadovas. Pagal galiojantį reglamentavimą įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija skiria tik valdybos narius, o valdybos pirmininką iš savo narių renka valdyba. Siūlytina išlaikyti esamą valdybos pirmininko rinkimo reguliavimą;
- pateiktas pasiūlymas valdybos kompetencijai priskirti pareigybių, į kurias darbuotojai priimami konkurso tvarka, nustatymą neatitinka Darbo kodekso nuostatai, pagal kurią pareigybių, dėl kurių rengiamas konkursas, sąrašą ir konkursų valstybės ir savivaldybių įmonėse organizavimo ir vykdymo tvarką nustato Vyriausybė;
- pagal Civilinį kodeksą juridinio asmens filialas yra struktūrinis juridinio asmens padalinys, Darbo kodekse filialas taip pat priskiriamas prie struktūrinių organizacinių darinių. Todėl galiojantis Įstatymas valdybai priskiria sprendimo dėl įmonės struktūros priėmimą, o įmonės filialų ir atstovybių (kaip ir kitų struktūrinių padalinių) nuostatų tvirtinimą, taip pat įmonės

filialų ir atstovybių valdymo organų narių skyrimą ir atšaukimą priskiria įmonės vadovo kompetencijai;

- įmonės vadovo pareigybė yra viena svarbiausių pareigybių, kurią Vyriausybė, įgyvendindama Darbo kodekso nuostatas, yra įtraukusi į Pareigybių, dėl kurių rengiamas konkursas, sąrašą;
- pažymėtina, kad nors EBPO išreiškė nuomonę, kad valdysenos prasme Akcinių bendrovių įstatymo nustatytas reguliavimas yra pažangesnis nei nustatytasis Įstatyme, tačiau nepateikė rekomendacijų dėl aptariamo Įstatymo tobulinimo, bet rekomendavo peržiūrėti valstybės valdomų įmonių teisinės formas ir kaip šios rekomendacijos prioritetinę sritį nurodė didesni perėjimą prie akcinių bendrovių ir uždarytų akcinių bendrovių teisinių formų;
- akcentuotina, kad EBPO bendrovių valdysenos principai ir EBPO Valstybės valdomų įmonių valdysenos gairės yra skirtos įmonėms, kurios verčiasi ūkine komercine veikla. Lietuvoje kai kurių valstybės įmonių veiklos esminę dalį sudaro joms įstatymais priskirtų viešojo administravimo funkcijų atlikimas (pavyzdžiui, valstybės įmonė Registrų centras, valstybės įmonė Turto bankas) ir tokios valstybės įmonės nepatenka į EBPO bendrovių valdysenos principų ir EBPO Valstybės valdomų įmonių valdysenos gairių taikymo sritį;
- Vyriausybei patvirtinus ir įgyvendinus Valstybės valdomų įmonių pertvarkos ir valdymo centralizavimo priemonių planą bei savivaldybėms priėmus sprendimus dėl visų savivaldybės įmonių pertvarkos, nebeliktų valstybės įmonių ir savivaldybės įmonių kaip nepažangios juridinių asmenų teisinės formos valdysenos prasme, todėl ateityje numatoma Seimui teikti siūlymą dėl Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo pripažinimo netekusiu galios.

Derinimas:

- derinta su Finansų, Socialinės apsaugos ir darbo, Teisingumo ministerijomis, Lietuvos savivaldybių asociacija. Finansų ministerija derino be pastabų. Į Teisingumo ministerijos pastabas ir pasiūlymus atsižvelgtą. Kitos institucijos pastabų per nustatytą terminą nepateikė.
- Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė 2021 m. birželio 15 d. išvadoje Nr. NV-1387 esminių pastabų neturėjo, tačiau siūlo atsisakyti detalių procedūrinių ir (ar) parengiamųjų Vyriausybės lygmeniu atliekamų veiksmų nurodymo.

Atitiktis Vyriausybės programai: tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatos neįgyvendinamos.

Dalykinio vertinimo išvada: siūlytina klausimą svarstyti Vyriausybės posėdžio B dalyje, prieš tai aptarus tarpinstituciniame pasitarime, iki kurio rengėjai įvertins Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės išvadoje pateiktą pasiūlymą.

Patarėjas

Saulius Gaigalas

Saulius Gaigalas, tel. +37070663789, el. p. saulius.gaigalas@lr.lt